

عربی ادب کی تاریخ

عربی زبان و ادب کے طلباء اور
اساتذہ کے لیے ایک مفید کتاب

ڈاکٹر عبد الحلیم ندوی

پیشکش و پکس

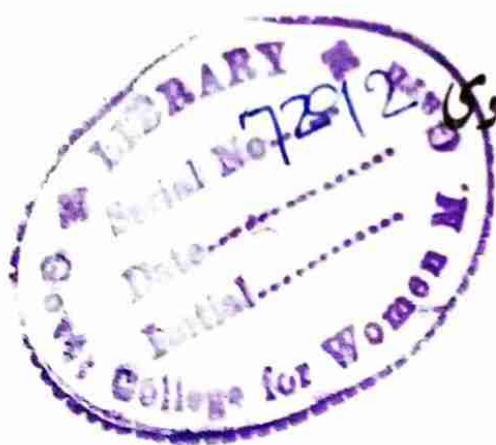
ادب ملیٹ انٹرنیٹ

عربی ادب کی تاریخ

زمانہ جاہلیت سے موجودہ زمانے تک

جلد اول
زمانہ جاہلیت

ڈاکٹر عبدالحلیم ندوی

فیس بکس
الوہاب مارکیٹ اردو بازار، لاہور

جملہ حقوق محفوظ ہیں

براول ————— ۱۹۸۹ء

ناشر ————— امجد حسین ملک

پرنٹر ————— گنج شکر پرنٹرز، لاہور

پیشکشیں

الوہاب مارکیٹ — اردو بازار — لاہور

قیمت

۷۵ روپے

فہرست

پہلا باب

۲۳	جزیرہ نمائے عرب
۲۴	حجاز کے مشہور شہر
۲۵	یمن اور اس کے مشہور شہر
۲۶	جزیرہ عرب کی آب و ہوا
۲۷	عرب قوم اور اس کے مختلف قبائل
۲۸	عرب بائدہ
۲۹	عرب عاربہ یا قحطانی عرب
۳۰	عرب مستعربہ یا عدنانی عرب
۳۱	قبیلہ کا نظام
۳۲	شجرہ نسب قحطانی یا یمنی عرب اقوام
۳۳	شجرہ نسب عدنانی یا حجازی عرب
۳۴	شجرہ نسب قریش

دوسرا باب

اسلام سے پہلے عربوں کی سیاسی حالت

عربوں کی قدیم تاریخ کا بیس

قطیفی عرب

سلطنت سبأ

مارب کا بندہ

سلطنت حمیر

مصرانی عرب

جنگ نبوس

عرب داحس و قمر

عربوں کا غیر توہول سے تعلق اور اس کے نتائج

تجارت

سرحدی ریاستیں

(۱) ریزہ کی ریاست

(۲) قضا فی ریاست

عربوں کی اجتماعی حالت

۱۔ بادیر میں رہنے والے عرب (بدو)

عورت اور بدویانہ زندگی

۲۔ شہر ولس میں رہنے والے عرب

عربوں کی دینی حالت

عربوں کی دینی و فکری حالت

عربی زبان کی ابتدا اور اس کی نشو و نما

عربی زبان کا لسانی زبانوں سے رشتہ

عربی زبان

عربی زبان کی تقسیم

۳۵ ۳۶

۱
۲
۳
۴
۵
۶
۷
۸
۹
۱۰
۱۱
۱۲
۱۳
۱۴
۱۵
۱۶
۱۷
۱۸
۱۹
۲۰
۲۱
۲۲
۲۳
۲۴
۲۵
۲۶
۲۷
۲۸
۲۹
۳۰
۳۱
۳۲
۳۳
۳۴
۳۵
۳۶
۳۷
۳۸
۳۹
۴۰
۴۱
۴۲
۴۳
۴۴
۴۵
۴۶
۴۷
۴۸
۴۹
۵۰
۵۱
۵۲
۵۳
۵۴
۵۵
۵۶
۵۷
۵۸
۵۹
۶۰
۶۱
۶۲
۶۳
۶۴
۶۵
۶۶
۶۷
۶۸
۶۹
۷۰
۷۱
۷۲
۷۳
۷۴
۷۵
۷۶
۷۷
۷۸
۷۹
۸۰
۸۱
۸۲
۸۳
۸۴
۸۵
۸۶
۸۷
۸۸
۸۹
۹۰
۹۱
۹۲
۹۳
۹۴
۹۵
۹۶
۹۷
۹۸
۹۹
۱۰۰

۶۷	پہلے اور بازار
۶۹	بجائے ادب اور چوپائیں
	مکہ کی مرکزیت
	قریش کی حیثیت اور سرداری کا اثر
۷۱	عربی زبان کی امتیازی خصوصیات
۷۲	عربی زبان کی گرامر
	عربی زبان کا اعراب
۷۳	نزاکت بیان
۷۴	اعجاز و ایجاز
	مترادفات اور تضاد
۷۵	ایک لفظ سے کئی معانی
	جکم و امثال
۷۶	عربی ادب کی مختلف ادوار میں تقسیم
	۱۔ زمانہ جاہلیت
	۲۔ اسلامی زمانہ
۷۷	۳۔ عباسی زمانہ
	۴۔ عثمانی زمانہ
	۵۔ عبوری زمانہ
	۶۔ موجودہ زمانہ
۷۸	عربی ادب کی تعریف
	تیسرا باب
۸۳	جاہلی زمانہ میں نثر
	نثر کی تعریف
۸۵	۱۔ محاورہ یا بول چال
۸۶	۲۔ خطابت یا تقریر

۸۶

فن خطابت کی تعریف

نہات کی تقسیم

۸۷

سیاسی تفسیریں

دینی تفسیریں

قانونی تفسیریں

زمانہ جاہلیت میں تقریر کے محرکات

تقریر کرنے کا انداز

۸۸

زمانہ جاہلیت کے نثری نمونے اور ان کے فنکار

۹۰

(۱) خطابت یا تقریر

(۱) قس بن ساعدة الیادی

امتیازی خصوصیات

۹۱

(۲) اکثم بن صیفی

۹۲

امتیازی خصوصیات

۹۴

(۳) عمرو بن معدی کرب۔

۹۷

امتیازی خصوصیات

۲۔ وصیتیں

۹۹

(۱) زبیر بن جناب الکلبی

(۲) ذو الایمن العذوانی

۱۰۰

۳۔ کہاوتیں اور ضرب الامثال

۱۰۱

۴۔ فلسفیانہ اور حکیمانہ مقولے

۱۰۲

(۵) نثر مرسل و منقطع

۱۰۵

کاہنوں کے سجع کی مثال

۱۰۶

قصے کہانیاں

۱۰۸

دور جاہلی کی نثر کی امتیازی خصوصیات

۱۱۳

تحریر پر مکتوبات دور جاہلی میں

۱۱۴

110

110

111

111

112

112

113

113

114

115

115

116

116

117

117

118

119

119

120

121

121

122

122

123

123

124

124

125

125

126

127

127

128

128

129

129

130

131

131

132

133

133

134

135

135

- ۱۳۷ جاہلی دور میں اشعار کے معانی و موضوع
 ۱۳۸ جاہلی شاعری کے الفاظ اور سالیب بیان
 ۱۳۹ جاہلی شاعری میں وزن اور قافیہ
 ۱۵۱ دور جاہلی میں مختلف اصناف شعر کے نمونے

غزل یا نسیب

- ۱۵۱ الفہم بن عبد اللہ القشیری
 ۱۵۲ الحسین بن مطیر الاسدی

فخر و حماسہ

- ۱۵۳ المرثی الاسبر
 ۱۵۴ عمرو بن کلثوم
 ۱۵۵ عشرہ بن الشداد البسی

مدح

- ۱۵۷ زہیر بن ابی سلمی
 ۱۵۸ الاعشی

ہجو

- ۱۵۸ قریط بن اینف
 ۱۵۹ معذرت خواہی

النابغة الذبیانی

- ۱۵۹ مرثیہ
 ۱۶۰ قس بن ساعدہ الیادی

وصف

- ۱۶۱ سراپا یا منظر کشی
 ۱۶۲ حکمت و فلسفہ

زہیر بن ابی سلمی

- ۱۶۳ ضرب الامثال

۱۵۵

۱۵۶

۱۵۷

۱۵۸

۱۵۹

۱۶۰

۱۶۱

۱۶۲

۱۶۳

۲۰۳

۲۱۱

۲۱۴

۲۱۸

۲۲۵

۲۲۷

۲۲۹

۲۳۱

۲۳۲

۲۳۵

۲۵۵

۲۵۹

۲۶۲

۲۶۶

۲۶۸

طرز بن العبد

زمانہ جاہلی کے مشہور شعراء

معلقات کی حقیقت

اصحابِ معلقات

۱۔ امرؤ القیس

کلام کی امتیازی خصوصیات

امرؤ القیس کا معلقہ

۲۔ الشائبہ الذبیانی

امتیازی خصوصیات

۳۔ زمر بن ابی سلمی

امتیازی خصوصیات

۴۔ عثرہ بن شداد القیس

امتیازی خصوصیات

عثرہ کا قصہ

۵۔ اعشی قیس

امتیازی خصوصیات

۶۔ طرز بن العبد

امتیازی خصوصیات

طرز کا معلقہ

۷۔ عمرو بن کلثوم الثعلبی

معلقہ عمرو بن کلثوم

خصوصیات کلام

۸۔ الحارث بن حلزہ البکری

معلقہ کہنے کا سبب

کلام کی خصوصیات

اصحاب الجہرات

۲۷۳	عبد بن الاثرص
۲۸۰	خصوصیت کلام
	عبید کی موت کا قصہ
۲۸۲	امیہ بن ابی الصلت
۲۸۶	امتزاز کی خصوصیات

اصحاب المنتقیات

۲۹۳	۱۔ المرقش الاکبر
۳۰۲	۲۔ علمہ الفحل
۳۰۸	مذکورہ بالا فقہ کی حیثیت

صعایک

۳۱۵	صعوک بننے کی وجہ
۳۱۶	اشنفری
۳۲۱	شنفری کا قصیدہ
۳۲۸	شنفری کا قصیدہ لامیۃ العرب
۳۳۰	شنفری کے پیہ : اشعار
۳۳۲	وصف
	غزل
	حکمت و فلسفہ
۲۳۳	عزت نفس